

СРПСКО ФИЛОЗОФСКО ДРУШТВО
ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРУ И БИБЛИОТЕКА КНИЋ
SERBIAN PHILOSOPHICAL SOCIETY
CENTER FOR CULTURE AND LIBRARY KNIĆ

Научна филозофска конференција
Scientific Philosophical Conference

VI ГРУЖАНСКИ ФИЛОЗОФСКИ СУСРЕТИ
6rd GRUŽA'S PHILOSOPHICAL MEETINGS

Кнић – Јуљаци 2025.
Кнић – Ljuljaci 2025

Књига апстраката
Book of Abstracts

Д Р Ж А В А И М Е Д И Ј И
STATE AND MEDIA

Приредио
Душко Прелевић

Editor
Duško Prelević

Садржај

Организациони одбор	3	
Програмски и научни савет	3	
Учесници конференције	4	
Дивна Вуксановић, Уводно предавање		5
Програм	10	
Апстракт	11	

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Борис Братина, (Министар информисања и телекомуникација)

Зорица Ковачевић, (Директор Центра за културу и библиотеке Кнић)

Слободан Кањевац (Председник Српског филозофског друштва)

Душко Прелевић (Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

Марко Марковић (Председник УО Центра за културу и библиотеке Кнић)

Александар Лукић (Институт за политичке студије, Београд)

ПРОГРАМСКИ И НАУЧНИ САВЕТ

Душко Прелевић, председник (Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

Слободан Кањевац (Српско филозофско друштво, Београд)

Јован Бабић (Универзитет у Београду, Филозофски факултет)

Драган Раденовић (Српско филозофско друштво, Београд)

Стојан Шљука, (Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет)

Учесници конференције

1. Маргарита Силантева, Московски државни институт за међународне односе Министарства иностраних послова Руске Федерације (МГИМО), Москва, Русија
2. Татиана Силантева, Московски државни институт за међународне односе Министарства иностраних послова Руске Федерације (МГИМО), Москва, Русија
3. Јован Бабић, Универзитет у Београду, Филозофски факултет
4. Дивна Вукановић, Универзитет уметности у Београду, Факултет драмских уметности
5. Слободан Кањевац, Српско филозофско друштво, Београд
6. Александар Лукић, Институт за политичке студије, Београд
7. Ђорђе Малавразић, Радио Београд, Београд
8. Бранкица Поповић, Универзитет у Приштини, Филозофски факултет
9. Душко Прелевић, Универзитет у Београду, Филозофски факултет
10. Драган Раденовић, Српско филозофско друштво, Београд
11. Стојан Шљука, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет
12. Зоран Аврамовић, Институт за педагошке студије, Београд
13. Ана Липиј, Институт за филозофију и друштвену теорију, Београд
14. Владимир Дрекаловић, Универзитет Црне Горе, Филозофски факултет у Никшићу
15. Валентина Арсић Арсенијевић, Универзитет у Београду, Медицински факултет

МЕДИЈИ, КАПИТАЛ И ДРЖАВА: ДИНАМИКА МОЋИ

Уводно предавање / Апстракт

Дивна Вуксановић

Факултет драмских уметности, Универзитет уметности у Београду

Савремени медији имају корене у војној индустрији и технолошким иновацијама, где су првобитно служили за контролу информација и пропаганду. Овај историјски оквир поставио је парадигму у којој медији нису неутрални, већ инструмент моћи и интереса. У периоду након Другог светског рата долази до „пацификације“ медија, када се јавно заговара плурализам и заштита јавног интереса. У пракси, међутим, формални плурализам често је обликован власничком концентрацијом и капиталом, док глобални медијски конгломерати воде финансијске сукобе који одређују токове информација и обликују јавни дискурс.

Актуелни глобални медијски пејзаж може се сагледати кроз различите моделе контроле. Потпуна државна контрола медија подразумева да су медији у власништву државе, а уређивачка политика директно је везана за државне институције (примери: Северна Кореја, Еритреја, Кина, Иран, и др). Модел “за дужину руке” (арм'с лентх) подразумева да држава формално не управља медијским садржајима, али користи регулаторне, финансијске и институционалне механизме како би индиректно обликовала уређивачку политику и утицала на информативни простор (примери: Србија, Мађарска, Турска, Русија). Тржишно-институционални модел медија укључује приватно или комбиновано власништво, док држава има регулативну улогу и формално гарантује уређивачку аутономију, иако капитал и политика и даље обликују садржај (примери: Велика Британија – ББЦ, Немачка – АРД/ЗДФ, Француска – Франце Телéвисионс, Шведска, Канада).

Сваки медиј, по дефиницији, зависи од власника, капитала и регулаторног оквира; тзв. независни медији, заправо, не постоје, већ само они који теже идеалу непристрасности и критичке рефлексивности. Формални плурализам и законски оквир неретко скривају сложене политичко-економске структуре моћи, при чему медији данас и сами постају моћни актери који обликују ток информација и утичу на понашање држава, док се државе труде да се прилагоде или заштите јавни интерес. Тако мали медијски субјекти и локалне заједнице остају у сенци глобалних и регионалних стратешких сукоба, док плурализам и критички гласови функционишу једно унутар оквира дефинисаних власничком и институционалном стратегијом.

Кључне речи: медији, држава, моћ, капитал, филозофија медија

MEDIA, CAPITAL, AND THE STATE: THE DYNAMICS OF POWER

Keynote Talk / Abstract

Divna Vuksanović

Faculty of dramatic arts, University of art in Belgrade

Contemporary media have their roots in the military industry and technological innovations, where they initially served to control information and propagate ideology. This historical framework established a paradigm in which media are not neutral, but instruments of power and vested interests. In the post-World War II period, a process of media “pacification” emerged, publicly advocating pluralism and the protection of the public interest. In practice, however, formal pluralism is often shaped by ownership concentration and capital, while global media conglomerates engage in financial conflicts that determine information flows and shape public discourse.

The current global media landscape can be understood through various models of control. Full state control entails media ownership by the state, with editorial policy directly tied to governmental institutions (examples: North Korea, Eritrea, China, Iran, etc.). The “arm’s length” model implies that the state does not formally manage media content but employs regulatory, financial, and institutional mechanisms to indirectly shape editorial policy and influence the informational space (examples: Serbia, Hungary, Turkey, Russia). The market-institutional model encompasses private or mixed ownership, where the state maintains a regulatory role and formally guarantees editorial autonomy, although capital and politics continue to shape content (examples: United Kingdom – BBC, Germany – ARD/ZDF, France – France Télévisions, Sweden, Canada).

Every media institution depends on owners, capital, and regulatory frameworks; so-called independent media do not exist, only those striving for the ideal of impartiality and critical reflection. Formal pluralism and legal frameworks often conceal complex politico-economic power structures, with media themselves becoming powerful actors that shape information flows and influence state behavior, while states seek to adapt or protect the public interest. Small media entities and local communities remain in the shadow of global and regional strategic conflicts, while pluralism and critical voices operate only within boundaries defined by ownership and institutional strategy.

Keywords: media, state, power, capital, philosophy of media

ПРОГРАМ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Понедељак 22.09.2025.
Центар за културу и библиотека Кнић

11:00

Окупљање учесника, добродошлица
Свечано отварање и поздравне речи

Уводна предавања:

Борис Братина
Дивна Вуксановић

Прва сесија, модератор Драган Раденовић

12:20 Душко Прелевић

12:40 Јован Бабић

13:00

Обилазак Основне школе у селу Баре

14:30

Ручак у селу Љуљаци

Обилазак цркве у селу Борач

20:00

Вечера

Уторак 23.09.2025.

Друга сесија, модератори Стојан Шљука и Зоран Аврамовић

10:00 Маргарита Силангева

10:20 Татиана Силангева

10:40 Драган Раденовић

11:00 Бранкица Поповић

11:20 Слободан Кањевац

11:40 Ђорђе Малавразић

13:00

Ручак

**Трећа сесија, модератори Бранкица Поповић и Слободан
Кањевац**

15:00 Стојан Шљука

15:20 Зоран Аврамовић

15:40 Ана Липиј

16:00 Валентина Арсић Арсенијевић

16:20 Владимир Дрекаловић

16:40 Александар Лукић

17:00 Генерална дебата, модератор Јован Бабић
Манастир Браћевишница

18:30

Вечера

АПСТРАКТИ ABSTRACTS

Маргарита Силантијева,
МГИМО Универзитета
Москва

Медијска улога универзитета у друштву касне модерне: нови ветрови у стара једра

Филозофска рефлексија о могућностима и границама сарадње између медија и државе изнео је Владимир Уљанов (Лењин) у чланку „Партијска организација и партијска литература“: „Немогуће је живети у друштву и бити слободан од друштва“. Овај приступ је усклађен са мишљењем Тразимаха да је „правда оно што одговара најјачима“, као и са размишљањем Платоновог Каликла, који је правио разлику између природе и обичаја. Кантов „Спор факултета“ покреће проблем сарадње између државе и такве комуникацијске платформе као што је универзитет: лојалност универзитета у замену за коректан став према њему државе, која „не би требало“ да себе сматра „великим научником“. Овај просветни модел нам омогућава да универзитет посматрамо као својеврсни медијски пројекат који емитије идеолошке оквире на рачун поделе токова: практичне дисциплине (условна медицина и право, које се данас лако допуњују било којом облашћу, од ИТ-а до теоријске физике) и идеологија (у Кантовој верзији теологија) појављују се као две паралеле; филозофија добија улогу границе између њих, обезбеђене строгом контролом са обе стране. Посао филозофије – постављање искрених (и стога неизбежно непријатних с времена на време) питања – подстиче сваку од страна да се од ње дистанцира у мери у којој је могуће дистанцирати се од суштинских питања. Најновији покушаји ревизије овог друштвеног уговора са обе стране постали су предмет живих дискусија у публицистици, професионалном новинарству и на друштвеним мрежама. Међутим, овај процес још увек није добио дубоко теоријско образложење. Одређене кораке ка таквом разумевању предузимају политички ангажовани мислиоци, а сама чињеница ангажовања изводи њихова размишљања ван оквира науке у њеном модерном схватању. Штавише, кад је рано просветитељство предложило модел сарадње између универзитета и државе као квинтесенцију односа моћи, појава медија у модерном

схватању је захтевала строже раздвајање масовне комуникације као аутопоетског елемента друштвене интеракције (Н. Луман) ’ – и функције конструисања неопходних значења, што прати активност медија, а потпуно је у складу са фрагментом изнетим на почетку овог одломка. Као резултат тога, комуникација као врста свесне интеракције између људи распада се у медијском дискурсу на вишевекторске идеолошке манипулације од стране различитих друштвених група, које преносе медије из равни „једноставно“ друштвене у раван политичке, а понекад и изузетно политизоване интеракције. У тим условима држава претендује на статус најугледнијег модератора јавне дискусије, способног да „сузбије“ екстреме (цензуру у једном или другом облику) и истовремено одржава плодну природу дискусије (што је и даље немогуће без присуства алтернативних гледишта). Универзитети, „ковајући кадрове“ за најнапредније области друштвено-политичког живота, уз то добијају де факто статус „другог центра“ моћи (што такође показује њихову блискост медијима као „четврте власти“). Теза према којој дигиталне технологије омогућавају глатко уклањање универзитета из подручја „четврте власти“, пребацујући његове активности у сферу чисто утилитарне производње знања и (ре)продукције идеологија, захтева додатна истраживања. У овој слици света аналитичка филозофија, која служи науци, добија улогу практичне идеологије, делујући као посредник између знања и „успостављања живота“.

Кључне речи: Медији, држава, универзитет, касна модерна

Маргарита Силантьева,
Московски државни институт за меѓународне односе Министарства
иностраных послова Руске Федерације
Москва

Медийная роль университета в обществе позднего модерна: новые ветры в старых парусах

Философская рефлексия относительно возможностей и границ взаимодействия медиа и государства в свое время была очерчена В.И. Ульяновым (Лениным) в статье «Партийная организация и партийная литература»: «Жить в обществе и быть свободным от общества нельзя». Этот подход созвучен мысли Фрасимаха о том, что «справедливость – то, что пригодно для сильнейшего», а также рассуждений Платоновского Калликла, различавшего природу и обычай. В свою очередь, Кантовский «Спор факультетов» поднимает проблему взаимодействия государства и такой площадки коммуникации, как университет: лояльность со стороны университета в обмен на корректное отношение к нему со стороны государства, которое «не должно» считать себя «большим ученым». Эта просветительская модель позволяет рассматривать университет как своеобразный медийный проект, транслирующий идеологические рамки за счет *разделения потоков*: практические дисциплины (условные медицина и юриспруденция, легко дополняемые сегодня любой сферой, от IT до теоретической физики) и идеология (в кантовской версии теология) предстают как две параллели; философии достается роль границы между ними, обеспеченной строгим контролем с обеих сторон. Дело философии – задавать честные (а потому неизбежно время от времени неудобные) вопросы – побуждает каждую из сторон дистанцироваться от нее в той мере, в какой возможно дистанцироваться от вопросов по существу. Новейшие попытки пересмотра данного социального контракта с обеих сторон стали предметом оживленных дискуссий в публицистике, профессиональной журналистике, соцсетях. Однако глубокого теоретического осмысления этот процесс пока не получил. Определенные шаги в направлении такого осмысления предпринимают политически ангажированные мыслители, при этом сам факт ангажированности выводит их рассуждения за рамки научности в ее современном понимании. Более того. Если в раннем Просвещении предлагалась модель взаимодействия университета с *государством как квинтэссенцией властных отношений*, то появление медиа в современном

понимании потребовало строже развести массовую коммуникацию как аутопойетическую стихию социального взаимодействия (Н. Луман) – и функцию конструирования нужных смыслов, которая сопровождает деятельность медиа в полном соответствии с фрагментом, вынесенным в начало этого отрывка. В результате коммуникация как тип осмысленного взаимодействия людей распадается в медийном дискурсе на многовекторные идеологические манипуляции со стороны разных общественных групп, выводящие медиа из плоскости «просто» социальной в плоскость политического, а иногда и крайне политизированного, взаимодействия. В этих условиях государство претендует на статус наиболее авторитетного модератора общественной дискуссии, способного «пресекать» крайности» (цензура в той или иной форме) и в то же время сохранять продуктивный характер обсуждения (который по-прежнему невозможен без наличия альтернативных точек зрения). Университеты, «кующие кадры» для наиболее продвинутых областей социально-политической жизни, при этом получают фактический статус «другого центра» власти (что также демонстрирует их близость к медиа как «четвертой власти»). В дополнительном исследовании нуждается тезис, согласно которому цифровые технологии позволяют плавно вывести университет из области «четвертой власти», переключая его деятельность на сферу сугубо утилитарного производства знаний и (вос)производства идеологий. Обслуживающей науку аналитической философии в этой картине мира достается роль практической идеологии, выступающей посредником между знаниями и «налаживанием жизни».

Ключевые слова: СМИ, государство, университет, поздняя современность

Margarita Silantieva
MGIMO University
Moscow

The Media Role of the University in Late Modern Society: New Winds in Old Sails

Philosophical reflection on the possibilities and boundaries of interaction between the media and the state was outlined by V. I. Ulyanov (Lenin) in

the article "Party Organization and Party Literature": "One cannot live in society and be free from society." This approach is consonant with the thought of Thrasymachus that "justice is what is suitable for the strongest," as well as the reasoning of Plato's Calicles, who distinguished between nature and custom. In turn, Kant's "Faculty Dispute" raises the problem of interaction between the state and such a communication platform as the university: loyalty on the part of the university in exchange for a reasonable attitude towards it on the part of the state, which should not consider itself a "greater scientist." This educational model allows us to consider the university as a kind of media project that translates the ideological framework by *dividing the streams*: practical disciplines (such as medicine and law, easily complemented today by any field, from IT to theoretical physics) and ideology (in Kant's version, theology) appear as two parallels; philosophy gets the role of the boundary between them, strictly controlled by both sides. The business of philosophy – to ask honest (and therefore inevitably uncomfortable from time to time) questions – encourages each of the parties to distance themselves from it to the extent possible to distance themselves from substantive issues. The latest attempts to revise this social contract on both sides have become the subject of lively discussions in the media, professional journalism, and social networks. However, this process has not yet received a deep theoretical understanding. Certain steps towards such an understanding are being taken by politically engaged thinkers, while the very fact of engagement takes their reasoning beyond the *scientific* framework in its modern sense. Moreover, if in the early Enlightenment a model of university–state interaction was proposed as *the quintessence of power relations*, yet the emergence of media in the modern sense requires stricter separation of mass communication as an autopoietic element of social interaction (N. Luhmann) and the function of constructing the necessary meanings that accompanies media activity in full accordance with the fragment given at the beginning of this passage. As a result, communication as a type of meaningful interaction between people breaks down in media discourse into multi-vector ideological manipulations on the part of various social groups, which lead the media from the area of "just" social to the area of political, and sometimes extremely politicized, interaction. In these circumstances, the state claims to be the most authoritative moderator of public discussion, capable of "preventing"

extremes (censorship in one form or another) and at the same time maintaining a productive discussion (which is still impossible without alternative points of view). Universities, which "forge cadres" for the most advanced areas of socio-political life, receive the *de facto* status of "another center" of power (which also demonstrates their proximity to the media as the "fourth power"). Additional research is needed on the thesis that digital technologies make it possible to smoothly move the university out of the field of the "fourth power", switching its activities to the sphere of purely utilitarian production of knowledge and (re)production of ideologies. In this worldview, analytical philosophy, which serves science, plays the role of a practical ideology, acting as an intermediary between knowledge and "building a life."

Keywords: Media, state, university, late modernity,

Татјана Силантјева

Московски државни институт за међународне односе Министарства
иностраних послова Руске Федерације
Москва

Католичка црква у руском медијском простору

Модерни темпо дигитализације има значајан утицај на све области људског живота. Процеси за које се раније није могло замислити да буду спроведени без личног присуства сада све више добијају електронски облик. То је утицало и на активности верских организација: парохије имају веб странице и профиле на друштвеним мрежама, службе се емитују на интернету итд. Појавила се одређена слика коју одређена црква ствара у медијском простору. Међутим, то углавном утиче на парохијане. Шира јавност такође добија из медијског простора одређене идеје о томе шта је у ствари одређена црква. Ове идеје се углавном формирају захваљујући референцама у „секуларним“ медијима: новинским порталима, новинама. Учесталост референци, контекст, избор формулација, па чак и слике имају утицај. Циљ ове студије је проучавање слике Католичке цркве у руском интернет простору, коју формирају водећи медијски ресурси. Да би се то урадило, на основу статистичких података из Медијалогике (система за аналитику друштвених мрежа и медија) за лето 2025. године, одабране су три најчешће цитиране на друштвеним мрежама новинске агенције (ТАСС, РИА Новости, Интерфакс) и новине (Комерсант, Ведомости, Известија). Затим су анализирана помињања Католичке цркве, католичких свештеника, католика и Папе на званичним веб-сајтовима наведених ресурса током последње три године. Анализирана је учесталост референци, теме објаве и лексички кључеви. Као резултат тога, било је могуће идентификовати кључне компоненте формирања слике како за сваки медиј појединачно, тако и за одабране ресурсе у целини.

Кључне речи: Католичка црква, руски медијски простор, дигитализација, друштвене мреже

Tatiana Silantieva,
MGIMO University
Moscow

The Catholic Church in the Russian media environment

The current rate of digitalization has a significant impact on all areas of human life. Processes that previously could not be realized without personal attendance are now increasingly becoming more and more digital. This has also affected the functioning of religious organizations: parishes have websites and profiles in social media, church services are streamed on the Internet, and so on. There is a certain self-image that a particular church creates in the media space. However, this has an impact mainly on worshipers. The public in general also have certain ideas about what this or that church represents, drawn from the media. These impressions are formed largely due to references in the "secular" media: news agencies and newspapers. The frequency of references, context, chosen wording, and even illustrative accompaniment have an important impact. In the current research, the goal was to study the Catholic Church's image in the Russian Internet environment, formed by the leading media resources. For that purpose, the three most quoted in social media for the summer of 2025 news agencies (TASS, RIA-Novosti, Interfax) and newspapers (Kommersant, Vedomosti, Izvestia) were selected on the basis of statistical data from Medialogy (a social network and media analytics system). Further, the mentions of the Catholic Church, Catholic priests, Catholics and the Pope on the official websites of the selected resources for the last three years were examined. The frequency of mentioning, topics of publications and lexical keys were analyzed. As a result, it was possible to identify the key components of image formation both for each newspaper in particular and for the selected resources in combination.

Catholic Church, Russian media space, digitalization, social networks

Зоран Аврамовић
Институт за педагошке студије
Београд

Неки узроци недемократских медија у Србији налазе се у демократском поретку

У раду се доказује тврдња да се узроци недемократске медијске јавности налазе унутар демократских институција. Разматра се неколико узрока који делују на њено (не)демократско обликовање: држава и политички систем, тржиште, медијска традиција, улога западне медијске „ергеле“, моћ запослених у овој професији и предвидљивих гостујућих личности у „мојим“ медијима. Указује се да демократија не гарантује рационалну јавност (равноправност учесника у медијском животу) и да медији нису по дефиницији демократски. Разликује се недемократска и антидемократска медијска јавност. У закључку се тврди да у демократском систему може да се формира и недемократска медијска јавност која не искључује и не забрањује демократску. На сцени је борба ова два блока медијске јавности у демократском поретку за утицај на јавност и који се боре за своје политичке циљеве.

Кључне речи: медији, (не)демократија, јавност, Србија

Zoran Avramović
Institute for Pedagogical Research
Belgrade

Some causes of non-democratic media in serbia are located in the democratic order

The paper proves the claim that the causes of an undemocratic media public are found within democratic institutions. Several causes affecting its (un)democratic formation are considered: the state and political system, the market, media tradition, the role of the Western media "stable", the power of employees in this profession and predictable guest personalities in "my" media. It is pointed out that democracy does not guarantee a rational public (equality of participants in media life) and that media are not democratic by definition. There is a difference between non-democratic and anti-democratic media public. In the conclusion, it is argued that in a democratic system, a non-democratic media public can be formed, which does not exclude or prohibit the democratic one. On the stage is the struggle of these two blocs of the media public in the democratic order for influence on the public and who are fighting for their political goals.

Keywords: media, (un)democracy, public, Serbia

Слободан Кањевац
Српско филозофско друштво
Београд

Држава и медији

Медијски значај од постанка друштва, а посебно од појаве државе, био је врло значајан. Не само због сазнајне вредности као вида комуникације, него посебно због његове информативне вредности и моћног вида за моделирање мњења.

У временима од појаве штампе, проналаска радија и телевизије његов утицај све више јача и некада пресудно утиче на обликовање мњења које се јавља као потисна снага државне моћи, власти државе и покрета, војних и паравојних чијим се дејством и на оружани начин, често, разрешавају кризе. Мњење обликује расположење, ствара кризу и усмерава начине изласка из кризе, користећи знања из примењене психологије.

Додатни проблем представља и чињеница савременог живота које слови као „Време пост-истине“.

Проблем који се постваља пред државом која жели да реално, истинито представи догађаје, свој положај и политичку артикулацију, усложњава се баш феноменом „пост-истине“, социјално психолошким моментом када се чак и официјелно артикулише лаж, где је циљ садржан у форми добро скривеног привида тако да је „пост-истина“ заправо неистина.

У таквој ситуацији држава мора да са више пажње него у ранијим временима креира форме, начине и видове истинитог информисања сопственог народа, али исто толико, некад чак и више, проналажење начина да на ширем, регионалном, континенталном или светском нивоу успешно, садржајно уверљиво и правовремено представи догађаје, факта, дешавања и планове какви су они уистини и реални. Тако, испада да није довољно бити, постаје много важније – како, када, где, коме, с ким представити оно што је медијски циљ.

Кључне речи: Медији, друштво, држава, пост-истина, манипулација.

Slobodan Kanjevac
Serbian Philosophical Society
Belgrade

State and Media

Since the emergence of society, and especially since the emergence of the state, the importance of the media has been very significant. Not only because of its cognitive value as a form of communication, but especially because of its informative value and powerful form for modeling opinions.

In the times since the emergence of the press, the invention of radio and television, its influence has been increasingly strong and sometimes decisively influences the formation of opinions, which appear as a driving force of state power, state authorities and movements, military and paramilitary, whose action, often in an armed manner, resolves crises. Opinion shapes the mood, creates a crisis and directs ways out of the crisis, using knowledge from applied psychology.

An additional problem is the fact of contemporary life, which is known as the "Time of Post-Truth".

The problem that arises before a state that wants to present events, its position and political articulation realistically, is complicated by the phenomenon of "post-truth", a social psychological moment when a lie is even officially articulated, where the goal is contained in the form of a well-hidden illusion so that the "post-truth" is actually untrue.

In such a situation, the state must pay more attention than in previous times to creating forms, methods and types of truthful information for its own people, but just as much, sometimes even more, to finding a way to successfully, content-wise convincingly and timely present events, facts, developments and plans as they truly and realistically are on a wider, regional, continental or world level. Thus, it turns out that it is not enough to be, it becomes much more important – how, when, where, to whom, with whom to present what is the media goal.

Keywords: Media, society, state, post-truth, manipulation.

Проблем репрезентативности: разликовање облика владавине и управљања у односу државе и медија

Тема излагања је акцентовање проблема репрезентативности код разликовања облика владавине и облика управљања у савременим политичким заједницама, као и однос државе и медија који (не) препознаје ову разлику. Најпре ћемо размотрити Кангово и Русоово тумачење облика државних уређења. Оба мислиоца, у својим теоријама друштвеног уговора, наглашавају предности републиканског политичког уређења, заснованог на принципима једнакости, слободе и универзалности закона. Републиканско државно уређење такође подразумева и репрезентативно републичко управљање државом, поделу власти на законодавну, судску и извршну, односно заснованост власти на уставу као, русоовски речено, акту опште воље. Када медији преузму улогу обликовања политичког наратива у држави, може доћи до нарушавања репрезентативности – у савременом друштву, са растућим утицајем масовних медија и друштвених мрежа, лако се ствара илузија да медији представљају општу вољу, што може довести до узурпације политичког простора. На овај начин, медији могу неоправдано преузети улогу облика владавине, долазећи тиме у сукоб, како са репрезентативним облицима управљања, тако и са принципима државног и уставног уређења, односно темељним постулатима формирања друштвеног уговора. У таквом медијском наративу, улога државе постаје искључиво управљачка, док се, парадоксално, репрезентативном демократском облику владавине одриче легитимитет наизглед и медијски лажно представљеном општом вољом грађана.

Ana Lipij
Institute for Philosophy and Social Theory,
University of Belgrade

The Problem of Representativeness: Distinguishing Forms of Government and Governance in the Relation between the State and the Media

The aim of this presentation is to highlight the problem of representativeness in distinguishing between forms of government and forms of governance in contemporary political communities, as well as to examine the relation between the state and the media, which (fails to) recognize(s) this distinction. First, we will consider Kant's and Rousseau's interpretations of forms of political order. Both thinkers, within their theories of the social contract, emphasize the advantages of the republican political order, grounded in the principles of equality, freedom, and the universality of law. The republican political order also entails representative republican governance, the division of power into legislative, judicial, and executive branches, and the grounding of authority in the constitution, which, in Rousseau's terms, represents an act of the general will. The problem of representativeness arises when the media, by taking on the role of shaping the political narrative of the state, begin to create the illusion of expressing the general will. In contemporary society, with the growing influence of mass media and social networks, such an illusion can lead to the usurpation of political space. In this way, the media unjustifiably assume the function of a form of government, thereby coming into conflict both with representative forms of governance and with the principles of the constitutional and state order, that is, with the fundamental principles underlying the formation of the social contract. Within such a media narrative, the role of the state is reduced exclusively to that of governance, while, paradoxically, the representative democratic form of government is seemingly deprived of its legitimacy through misrepresentation of the general will of the citizens.

Ђорђе Малавразић
Радио Београд
Београд

У знаку *phronesis*-а

„Новине сербске“, први наш дневни лист, издаван у Бечу од 1813, бавиле су се углавном Наполеоновим ратовима, а ретко су могле, упркос настојању њених уредника Димитрија Давидовића и Димитрија Фрушића, да прођу аустријску цензуру и објаве и понеку белешку из Србије, која је управо тада доживљавала трагични слом Првог српског устанка. Давидовић се касније жалио: „Нисмо печатали све што смо знали.“ Излажење тих новина ипак се оцењује као значајан догађај у историји српског новинарства и српске културе.

И та епизода довољно показује да ваљане медије води практична мудрост (*phronesis*), која значи разборито одлучивање у сложеним и неизвесним ситуацијама, када се морални принципи следе у складу са околностима и контекстом. Аристотел је практичну мудрост, наводећи пример Перикла, повезивао са вештином вођења државних послова. Но ту смо на терену где делује и *raison d'etat*, начело да је опстанак државе основна вредност и темељ других вредности, и да се она мора бранити и по цену предузимања неетичних мера. У игри је и *национални интерес*, који тежи да штити суверена држава, реалитет који је данас под ударом глобалистичких схватања о приоритету одговорности свих за ширу, потенцијално светску заједницу. Важан чинилац укупне медијске ситуације је и менталитет медијских посленика и самог становништва, којим се донекле предодређује избор између подаништва, слободе и самовоље. То је оквир у којем се тражи најпогоднији модел за институционализовање односа између државе и медија.

Кучне речи: *phronesis*, Новине сербске, *национални интерес*, менталитет медијских посленика

Dorđe Malavrazić
Radio Beograd
Belgrade

Under the Sign of *Phronesis*

„Novine Serbske“, our first daily newspaper, published in Vienna since 1813, dealt mainly with the Napoleon's wars, and rarely could, despite the efforts of its editors Dimitrije Davidović and Dimitrije Frušić, pass the Austrian censorship and publish the occasional note from Serbia, which was just then experiencing the tragic collapse of the First Serbian Uprising. Davidović later lamented: „We didn't print everything we knew.“ The publication of that newspaper is still considered an important event in history of Serbian journalism and Serbian culture.

And that episode shows enough that valid media is guided by practical wisdom (*phronesis*), which means prudent decision-making in complex and uncertain situations, when moral principles are followed according to circumstances and context. Aristotle, citing the example of Pericles, connected practical wisdom with the skill of managing state affairs. But here we are on the ground where the *raison d'etat* also operates, the principle that the survival of the state is a basic value and a condition for the realization of other values and that it must be defended even at the cost of taking unethical measures. The *national interest* is also at stake, which the *sovereign state* tends to protect, a reality that today is under attack of globalist understandings about the priority of everyone's responsibility for the wider, potentially world community. An important factor in the entire media situation is the mentality of media workers and the population itself, which to some extent predetermines the choice between subservience, freedom and arbitrariness. This is the framework in which the most suitable model for institutionalizing the relationship between the state and the media is sought.

Keywords: phronesis, Serbian Newspapers, national interest, mentality of media workers

Јован Бабић
Универзитет у Београду
Филозофски факултет

Предвивост, званична истина и право на лагање

Објашњивост света почива на претпоставци да је свет уређен космично, правилно, и то нам омогућава планирање које је нужан састојак сваког делања: сама могућност постављања циљева и покушавања њихова остварења, што је дефиниција делатности која је заснована на моћи слободе, зависи од постојања овог увида у оно што јесте и могућности предвиђања онога што ће се десити. Слобода директно зависи од могућности планирања, а планирање зависи од тога да је истина универзално доступна и једна.

Са друге стране, наша епистемолошка позиција у свету је *погрешивост*, јер ми немамо приступ суштинама које би нам дале потпуне описе о томе шта јесте. У свом приступу стварности ми морамо да се ослонимо на чула и на индукцију, и мада располажемо капацитетом дедуктивног закључивања не можемо да га применимо на наше сазнање стварности. То нас излаже једној специфичној али универзалној *рањивости* која повлачи начелну али важну једнакост, моралну једнакост свих.

Са треће стране, ова једнакост повлачи моралну обавезу универзалног поштовања, обавезу да се сваком, а то практично значи свачијем, мишљењу призна валидност претензије на истинитост. Како је пак делање засновано на практичном увиду у структуру постојећих могућности – да би планирање могло бити успешно – то повлачи да ова обавеза поштовања сваког мишљења повлачи *право на лагање*, пошто се скуп стварних могућности за делање (постављање циљева и налажење средстава за њихово остварење) може обогатити лагањем. Сама слобода садржи могућност лагања као конститутивни део своје структуре, тако да је лагање неотуђиви део капацитета слободе. Ова неотуђивост јесте поменуто „право на лагање“, које је, наравно, вредносно (али не и практично) поништено старијом *дужношћу да се не лаже*. Зато лаж не може бити предмет ваљане законске инкриминације (као „вербални деликт“).

Али стварност, епистемолошка и друштвена, ову неспорну чињеницу кардинално компликује јер погрешивост има веома неудобне аспекте који понекад могу добити велики друштвени и политички значај. Погрешивост драстично ограничава наш приступ истини постављајући услов који

радикално релативизује ефикасност *закључивања* и на њему заснованог *планирања*. Тај услов је неопходност (епистемолошка нужност) *прихватања* значења основних дескриптивних појмова којима се у том процесу служимо. Иако је закључивање које користимо у планирању и делању индуктивно оно и даље, као и у дедуктивном закључивању, зависи од стабилности значења *средњег појма* у процесу закључивања: да закључак следи из премиса *зато* што постоји заједнички „средњи“, појам који то омогућава. Да би закључивање било валидно *значење* тог „појма“ мора бити исто и у премисама и у закључку. А то опет значи да штогод да је средњи појам његово значење је једно и исто и *не зависи* од прихватања или неприхватања у току самог процеса закључивања. Оно мора функционисати као *унапред прихађено као једно исто*. Уосталом сама могућност и, још више, ефикасност лагања директно зависи од тога. Шта је овде проблем?

Проблем је у томе што ми, живећи у време *идеологије права*, прихватамо да *права* претходе *дужностима* (па чак, како се показује, на пример, у раширеној употреби појма и речи „*правда*“, претходе и стварним *интересима* и *жељама*, конституишући се у потпуности на плану *замисливости*, која је бесконачна и нужно произвољна), и да у наша права спада и то да „*имамо различите*“ дескрипције о појмовима које онда користимо у практичним закључивањима и евалуацијама. Средњи појам мора не само да постоји него и да буде прихваћен као колективно веровање које је ствар епистемолошке и практичне одговорности, иначе нема комуникације нити разумевања, па се „*право на лагање*“ у потпуности „*еманипује*“ од свог морално негативног статуса (из кога произлази, ма колико то лажљивцима сметало, морална супрематија дужности да се не лаже) и добија статус социјалне и политичке силе која има претензију на епистемолошку, и семантичку, превласт и монопол. На том путу, као у свакој револуцији, мора се прво разорити претходна семантика и променити значење свих термина и појмова (појмова као „*студент*“, „*коловоз*“, „*трогоар*“, „*одавање поште*“, „*убиство*“, „*гравитација*“, „*скакање*“, „*аутономија универзитета*“, „*слобода*“, „*правда*“, „*будућност*“, „*вредност*“, итд.) чије претходно значење смета да се скривени идеолошки, као и друштвени и политички (разбојнички?) циљеви који стоје иза ових логичких, значењских и моралних манипулација и остваре (или остваре лакше и јефтиније). Ова „*борба*“ се испоставља као борба за монопол над истином, позиција у којој има само једна дозвољена истина: *званична истина*. У коначници, то је становиште у коме се негира, „*не прихвата*“, погрешивост као људска епистемолошка позиција, са свим последицама и огромном ценом коју то повлачи, или би повлачило.

Jovan Babić
University of Belgrade
Faculty of Philosophy

Predictability, official truth, and the right to lie

Explainability of the world depends on the assumption that it is ordered, “cosmic”. Without such assumption the predictability would be impossible. This assumption is needed, necessary actually, for the possibility of planning, which is a constitutive part of anything we do (human agency is the action of setting goals and attempting to realize them). However, our epistemological capacity is constrained by our inability to access the reality by using deduction, having to rely on our senses and inductive way of making conclusions regarding the reality in any practical sense (we do not have the access to “essences”). This implies *fallibility* as our position in the universe. Fallibility entails something very important, universal *vulnerability*, which is at the basis of moral equality of all. Moral equality of all demands universal respect, meaning, among others, that anyone’s standpoint has to be taken as *prima facie* valid, as a *matter of right*. In a strange twist this implies something strange, *the right to lie* (cf. my “Die Pflicht nicht zu lügen – Eine vollkommene, jedoch nich juristische Pflicht”, Kant-Studien, 2000), which is normally overcome with the duty to tell the truth – but if the very meanings of the terms used are not accepted as a semantic and, therefore, social facts, this becomes complicated. Fallibility, which significantly restrained our access to the “truth”, combined with the “right to lie”, may lead to a radical relativism regarding what the facts and values at stake are, disabling normal overcoming of rights, like the right to lie, with the axiologically superior duties, like the duty to tell the truth. The whole axiological structure becomes unstable and uncertain. Many terms and words, basic ones (like “justice”) and less basic ones (like “student”, or “roadway”, or “jumping”) receive radical or total change, implying emergence of actions and evaluations that might become socially, and morally, disastrous. If successful, this process would lead to establishing a new sets of beliefs which would be taken as obligatory “official truth”. The final conclusion is that this approach is an (Manichean?) attempt to “overcome” fallibility, replacing it with an ideological construct of the “better reality”, the reality “as it should be”. However, to achieve that the present reality must be destroyed first. It seems to be like a description of a “revolution”.

Александар Лукић
Институт за политичке студије
Београд

Постистина и наше време

Објашњавајући избор израза „постистина“ за реч године 2016. године, К. Гретвол (Casper Grathwohl), шеф уредништва Оксфордских речника изјавио је да тај избор „одражава годину у којој је доминирао политички и друштвени дискурс набијен емоцијама“ и да је „подстакнут успехом друштвених медија као извора вести и све већим неповерењем у чињенице које нуди естаблишмент.“ Показало се да у јавном дискурсу заиста нису примарне, а ни посебно важне чињенице, већ емоције, лична уверења и интерпретације чињеница или моћ уобразиље и креације. Постистинска слика света није кореспондентна стварности по аристотеловском принципу *Adequatio rei et intellectus*. Чувена Аристотелова теорија истине подразумевала је управо адекватацију онога што је ствар (*rei*) и онога што је разумска представа ствари (*intellectus*). Истина је у том погледу оно што одговара стварности, тј. истинит говор значи – рећи за оно што јесте да јесте, а за оно што није да није. Све ово је блиско нашим здраворазумским интуицијама и тешко је тврдити супротно, тј. рећи да истина не треба или не мора да одговара стварности, иако су то неке теорије истине покушавале, као на пример амерички прагматизам кроз плурализам истина.

Кључне речи: Постистина, јавни дискурс, *Adequatio rei et intellectus*, уобразиља, креација

Aleksandar Lukić
Institute for Political Studies
Belgrade

Post-truth and our time

Explaining the choice of the term “post-truth” for the 2016 word of the year, Casper Grathwohl, editor-in-chief of Oxford Dictionaries, stated that the choice “reflects a year dominated by emotionally charged political and social discourse” and that it was “fueled by the success of social media as a source of news and the growing distrust of facts offered by the establishment.” It has been shown that in public discourse, facts are not primary, nor particularly important, but emotions, personal beliefs and interpretations of facts, or the power of imagination and creation. The post-truth picture of the world does not correspond to reality according to the Aristotelian principle *Adequatio rei et intellectus*. Aristotle’s famous theory of truth implied precisely the adequacy of what is a thing (*rei*) and what is the rational representation of a thing (*intellectus*). Truth in this respect is that which corresponds to reality, i.e. truthful speech means – to say that what is is, and that what is not is not. All this is close to our common sense intuitions and it is difficult to argue the opposite, i.e. to say that truth should not or does not have to correspond to reality, although some theories of truth have tried to do so, such as American pragmatism through the pluralism of truths.

Keywords: Post-truth, public discourse, *Adequatio rei et intellectus*, imagination, creation

Бранкица Поповић

Универзитет у Приштини (са привременим седиштем у Косовској Митровици)

Филозофски факултет

Улога медија у формирању етичких ставова

Ниво самокритике или самопроцењивања огледа се у одређивању вредности (било позитивне или негативне) својим поступцима и мислима која могу да делују мотивишуће на одређене активности или да подстичу преиспитивања. Међутим, намеће се констанга духа нашег времена, по којој је вредновање, критика и процењивање поступака и карактера других личности преовладавајућа појава наспрам самокритике и самовредновања. Оно што се јавља као променљива категорија у тим процесима вредновања других и самопроцењивања јесу критеријуми по којима се они одвијају. То могу бити наслеђене диспозиције одређене групе које утичу на етичко суђење, то јест стечени морални ставови настали под утицајем свеукупних друштвених и културних прилика и одређених ауторитета, као и медија који доминирају у одређеном друштву. Резултат наведених активности личности је формирање, неговање и развијање оне заједничке диспозиције човекове воље и свести, то јест феномена савести, као моралног феномена, у правој мери његовог искуства, које се манифестује спољашњим поступцима и праксом, утицајима и изразима. Захваљујући постојању тог видљивог облика моралитета могућ је међусобни утицај савести појединих људи, конституишући, на тај начин, систем моралних и других опште друштвених вредности.

Кључне речи: човек, религија, морал, звезде, Морава, Имануел Кант, врлина

Brankica Popović
University in Priština
(with temporary headquarters in Kosovska Mitrovica),
Department of Philosophy

The role of the media in forming ethical attitudes

The level of self-criticism or self-evaluation is reflected in the determination of values (whether positive or negative) by one's actions and thoughts, which can have a motivating effect on certain activities or encourage reconsideration. However, a constant of the spirit of our time is imposed, according to which the evaluation, criticism and assessment of the actions and characters of other individuals is a predominant phenomenon compared to self-criticism and self-evaluation. What appears as a variable category in these processes of evaluation of others and self-evaluation are the criteria according to which they take place. These can be inherited dispositions of a certain group that influence ethical judgment, that is, acquired moral attitudes that have arisen under the influence of overall social and cultural circumstances and certain authorities, as well as the media that dominate a certain society. The result of the above-mentioned activities of the personality is the formation, nurturing and development of that common disposition of the human will and consciousness, that is, the phenomenon of conscience, as a moral phenomenon, in the true measure of his experience, which manifests itself in external actions and practices, influences and expressions. Thanks to the existence of this visible form of morality, the mutual influence of the consciences of individual people is possible, constituting, in this way, a system of moral and other general social values.

Keywords: man, religion, morality, stars, Morava, Immanuel Kant, virtue

Државно јединство и дијалог у доба подељених медија

У медијској сфери се повремено дешавају појаве попут оне да су поједини медији подељени до те мере да је готово немогуће пронаћи њихов заједнички именитељ у погледу неке спорне теме, те да је у питању својеврстан медијски рат супротстављених интересних група. Чак и када није у питању изношење очигледних неистина, један исти скуп чињеница се, наглашавањем или умањивањем релевантних детаља, представља каткад на дијаметрално супротне начине. Штавише, и када се, сходно постојећим законима, објаве деманти на поједине објаве, заинтересовани медији их увек могу уклопити у контекст који им највише одговара. Слично је у извесној мери и са емисијама уживо. Важеће законске норме углавном нису довољне за решавање насталих проблема. Поставља се стога питање: како је могуће постићи државно јединство у сфери подељених медија, а да то не буде јака цензура, која такође, познато је, поред етичких проблема, повлачи са собом и друге ризике? Ово може бити од интереса у ситуацијама у којима подељеност у медијској сфери нарушава државно јединство, и када се не види да ће протоком времена у политичкој динамици ова подељеност нестати. Прецизна законска регулатива је свакако добар полазни оквир, али је обезбеђивање квалитетне платформе за дијалог репрезентативних и/или компетентних заговорника различитих стајалишта оно што може бити пут ка решењу проблема у датом временском интервалу. Штавише, и сама промоција важности дијалога, али и тога шта чини добар, а не само привидни дијалог – ово питање је једно од централних питања филозофске дисциплине критичког мишљења – саставни је део покушаја да се овакви проблеми решавају и на дуже стазе. Јавни сервиси су свакако места на којима се овакве вредности могу промовисати, али и оне медијске куће које, поред кодекса професионалне етике и осећаја друштвене одговорности, и тржиште наводи на то да објективност у извештавању може постићи одговарајуће економске учинке.

Кључне речи: држава, медији, медијски рат, дијалог, државно јединство.

Duško Prelević
University of Belgrade
Faculty of Philosophy

State Unity and Dialogue in the Age of Divided Media

Abstract: In the media sphere, it happens occasionally that certain media houses being divided to the point that it is almost impossible to find a common denominator regarding a controversial topic, to the effect that it is a kind of media war between opposing interest groups. Even when it is not a question of stating obvious untruths, the same set of facts is sometimes presented in diametrically opposed ways, by emphasizing or downplaying relevant details. Moreover, even when, in accordance with existing laws, denials of individual publications are published, interested media can always fit them into the context that suits them best. The same is true to a certain extent with live broadcasts. The current legal norms are generally not sufficient to resolve the problems that have arisen. The question therefore arises: how is it possible to achieve state unity in the sphere of divided media without strong censorship, which, as is well known, entails other risks in addition to ethical problems? This may be of interest in situations where division in the media sphere undermines state unity, and when it does not seem that the very division will disappear over time in the political dynamics. Precise legislation is certainly a good starting point, but providing a quality platform for dialogue between representative and/or competent advocates of different points of view is what can be the path to solving the problem in a given time frame. Moreover, the very promotion of the importance of dialogue, but also of what constitutes a good, and not just an apparent, dialogue – this question is one of the central issues of the philosophical discipline of critical thinking – is an integral part of the attempt to solve such problems in the long term. Public services are certainly places where these values can be promoted, but also those media houses that, in addition to the code of professional ethics and a sense of social responsibility, recognize that the market can favor objectivity in reporting that also achieves appropriate economic effects.

Keywords: state, media, media war, dialogue, state unity.

Држава и државни медији – случај Црне Горе

Улога (државних) медија у држави се у литератури дефинише на различите начине. Такво одређење се, између осталог, начешће везује за појам такозваног *јавног интереса*, за појам који је тешко егзактно одредити и значење му недвосмислено прецизирати. Интуитивно, слободније говорећи, иза таквог појма би требало да стоје интереси најшире заједнице чије би потребе и захтјеве требало да сервисира конкретан медиј. Дакле, ријеч је о садржајима који се односе на материју чији је циљ опште добро што већег дијела конкретне заједнице грађана (држава, општина, регија, итд.). У законским актима држава се на различите начине прецизира да је основна дјелатност државних медија најчешће везана за производњу, објављивање и емитовање садржаја којима се пружају неке врсте медијских услуга, те задовољавање демократских, социјалних, културних, образовних и сличних јавних потреба. На тај начин би требало да се обезбјеђује остваривање права и интереса грађана и других субјеката у области информисања, без обзира на њихову политичку, вјерску, културну, расну, националну и етничку припадност, језик, пол, род, итд.

На основу таквих општих и уџбеничких разматарања улоге државних медија ћемо анализирати улогу коју је у претходних 35 година имао највећи државни медиј у Црној Гори, Радио телевизија Црне Горе. Показаћемо на примјерима да таква улога најчешће није била у јавном интересу већ да је, напротив, била злоупотребијена сагласно интересима вођеним циљевима тренутних политичких и идеолошких елита.

Vladimir Drekalović
University of Montenegro
Faculty of Philosophy in Nikšić

The State and State Media – the Case of Montenegro

The literature defines the role of (state) media in the state in various ways. Such a definition is, among other things, most often linked to the concept of the so-called *public interest*. This concept is difficult to define exactly, and its meaning is difficult to unambiguously specify. Intuitively, more loosely speaking, behind such a concept should be the interests of the widest community, whose needs and demands should be served by a specific media. Therefore, we are talking about content that relates to a matter whose goal is the common good of the largest possible part of a specific community of citizens (state, municipality, region, etc.). State legal acts specify in various ways that the main activity of state media is most often related to the production, publication and broadcasting of content that provides certain types of media services, as well as meeting democratic, social, cultural, educational and similar public needs. In this way, the exercise of the rights and interests of citizens and other subjects in the field of information should be ensured, regardless of their political, religious, cultural, racial, national and ethnic affiliation, language, sex, gender, etc.

Based on such general and textbook considerations of the role of state media, we will analyze the role that the largest state media in Montenegro, Radio Television of Montenegro, has had in the past 35 years. We will show with examples that such a role was most often not in the public interest but, on the contrary, was abused by the interests guided by the goals of the current political and ideological elites.

Драган Раденовић
Српско филозофско друштво
Београд

Држава и медији

Највећа тескоба, која мучи човека, одувек је била да пронађе некога коме може да преда велики дар слободе са којим је рођен. Ослободити се од одговорности, која се као могућност избора умножила до неизмерних граница, преузели су медији средствима последњих техничких и технолошких достигнућа. Аналогна суштина опште стварности природе и експлицитног света материјалне цивилизације, нашли су се у сукобу неизвесног исхода, посебно афирмацијом дигиталног облика дефинисања и достигнутим степеном развоја вештачке интелигенције. Медији су у одређеној мери или у потпуности наметнули виртуелну стварност реалним представама и искуству човечанства. Држава као историјски сегмент и услов кохабитације и обједињавања грађана унутар географских граница, користи феномен медија у смислу најзначајнијег атрибута силе, чиме ограничава слободу избора и временски или трајно санкционише непоштовање медијских препорука понашања. Закони као и сви други нормативно акти постали су бедне слуге медијских могућности. Држава се нашла у функцији медија. Власници медија постали су легитимна власт. Они поседују супремацију над свим атрибутима државе и могућност примене свих познатих облика присиле, од основних моралних санкција до најдрастичнијих облика кажњавања, чак до освете привилегованих или утицајних појединаца, група, или друштвених слојева.

Кључне речи: тескоба, човек, дар слободе, власници медија

Dragan Radenović
Serbian Philosophical Society
Belgrade

The state and media

The greatest anxiety that torments man has always been to find someone to whom he can hand over the great gift of freedom with which he was born. The

media have taken on the task of freeing themselves from responsibility, which as a possibility of choice has multiplied to immeasurable limits, by means of the latest technical and technological achievements. The analogous essence of the general reality of nature and the explicit world of material civilization have found themselves in a conflict with an uncertain outcome, especially with the affirmation of the digital form of definition and the achieved level of development of artificial intelligence. The media have to a certain extent or completely imposed virtual reality on the real representations and experience of humanity. The state, as a historical segment and a condition for cohabitation and unification of citizens within geographical borders, uses the phenomenon of the media in the sense of the most significant attribute of force, thereby limiting freedom of choice and temporarily or permanently sanctioning disrespect for media recommendations of behavior. Laws, like all other normative acts, have become miserable servants of media possibilities. The state has found itself in the function of the media. The owners of the media have become the legitimate authority. They have supremacy over all attributes of the state and the ability to apply all known forms of coercion, from basic moral sanctions to the most drastic forms of punishment, even to revenge on privileged or influential individuals, groups, or social classes.

Keywords: anxiety, man, gift of freedom, media owners

Валентина Арсић Арсенијевић
Медицински факултет
Универзитет у Београду

Високо образовање у Србији и улога медија

Универзитети у Србији су највише националне институције Републике Србије, али се суочавају се са проблемима као што су одсуство контролних механизма за поштовање закона и прописа, изражена негативна селекција кадрова, нетранспарентан начин трошења финансија, застарели програми и слаба повезаност са тржиштем рада, што за последицу има одлазак младих стручњака (одлив мозга). Приватни универзитети су у порасту, али их прате контроверзе око квалитета наставе и акредитација. Реформа образовног система кроз процес Болоње је спроведена неконзистентно, на начин што је отворила могућност постојања паралелних, различитих, прописа за исте функције универзитета, одсуство систематизације радних места, квалитет наставе само на папиру, а у реалности одсуство квалитета, контроле и одговорности. Због тога је Болоња, која није донела декларативне промене, постала разлог за бројне критике око њеног спровођења.

Озбиљна анализа је изостала, као и модернизација курикулума, сарадња са привредом и улагање у науку и истраживања. Дигитализација и међународна сарадња постају кључни фактори унапређења, али су често занемарени или погрешно примењени. Улога вештачке интелигенције је потцењена и Универзитет није ишао у корак са овим променама. Такође, Универзитет није успео ни да антиципира друштвена догађања, а када су она ескалирала Универзитет је готово затворио самог себе. Због тога је све више свести о томе да је овакав Универзитет неодржив, да је неопходна дубинска реформа, а можда и нови државни универзитет на здравим темељима.

Улога медија у информисању јавности у вези високог образовања је потпуно изостала до појаве блокада. Иначе, медији имају кључну улогу у преношењу информација о квалитету универзитета, ранг листама, стипендијама, али и о кршењу прописа, аферама и проблемима у високом образовању. Веома је важно да се развија објективно и критичко новинарство, јер то може да допринесе већој транспарентности и контроли свих образовних институција и обликовању јавног мњења. Медији утичу на перцепцију младих о вредности високог образовања – да ли се исплати студирати у Србији или је боље одлазити у иностранство.

Промовишу успешне приче студената, професора и истраживача, чиме мотивишу нове генерације.

Међутим, медији могу имати и негативну улогу, а која се најбоље уочава кроз сензационализма. Уместо аналитичког и критичког приступа, често се даје простор аферама или скандалима (нпр. плагијати дисертација), шире се полуинформације или скраћене информације, док изостаје анализа и предлог системских решења.

Закључак је да се високо образовање у Србији налази се у кризи квалитета и поверења, али медији имају значајну улогу и могу да буду корективни фактор и да подстакну реформе кроз истраживачко и одговорно новинарство.

Valentina Arsić Arsenijević
Faculty of Medicine
University of Belgrade

Higher education in serbia and the role of the media

Universities in Serbia are the highest national institutions of the Republic of Serbia, but they face problems such as the absence of control mechanisms for compliance with laws and regulations, pronounced negative selection of personnel, non-transparent way of spending finances, outdated programs and weak connections with the labor market, which results in the departure of young experts (brain drain). Private universities are on the rise, but they are accompanied by controversies over the quality of teaching and accreditation. The reform of the education system through the Bologna process was implemented inconsistently, in a way that opened the possibility of parallel, different, regulations for the same functions of the university, the absence of systematization of jobs, the quality of teaching only on paper, and in reality the absence of quality, control and accountability. Because of this, Bologna, which did not bring declarative changes, became the reason for numerous criticisms about its implementation.

Serious analysis was absent, as was the modernization of the curriculum, cooperation with the economy and investment in science and research. Digitalization and international cooperation are becoming key factors for improvement, but they are often neglected or incorrectly applied. The role of artificial intelligence has been underestimated and the University has not kept pace with these changes. Also, the University has failed to anticipate social events, and when they escalated, the University almost closed itself down. Because of this, there is increasing awareness that this kind of University is unsustainable, that a deep reform is necessary, and perhaps a new state university on sound foundations.

The role of the media in informing the public about higher education has been completely absent until the blockades appeared. Otherwise, the media have a key role in transmitting information about the quality of universities, rankings, scholarships, but also about violations of regulations, scandals and problems in higher education. It is very important to develop objective and critical journalism, because this can contribute to greater transparency and control of all educational institutions and shaping public opinion. The media influence the perception of young people about the value of higher education – is it worth

studying in Serbia or is it better to go abroad. They promote the success stories of students, professors and researchers, thus motivating new generations.

However, the media can also have a negative role, which is best seen through sensationalism. Instead of an analytical and critical approach, space is often given to affairs or scandals (e.g. plagiarism of dissertations), half-information or abbreviated information is spread, while analysis and proposals for systemic solutions are lacking.

The conclusion is that higher education in Serbia is in a crisis of quality and trust, but the media have a significant role and can be a corrective factor and encourage reforms through investigative and responsible journalism.

Стојан Шљука
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет

Нарцисизам малих разлика

Као што мишљење није свједочење истине, тако ни политички одређени медији не заступају државу истински. Као што философи не знају истину, тако је исто, или још мање, знају политичари и новинари, а још мање политиканти и њихови медији. У демократском свијету постоји медијска борба политичких неистомишљеника који манипулацијом покушавају да повећају резултат на изборима. И управо манипулација истином и неукост масе доприноси томе да нека политичка опција демократски побјеђује. Зато је демократија, објективно, а не само зато што су понајвећи англески философи били против ње, лоша и по државу и по културу, а највише по људску заједницу...

Кључне ријечи: политика, медији, држава, право, морал, култура, демократија

Stojan Šljuka
University of Istočno Sarajevo
Faculty of Philosophy

Narcissism of Small Differences

Just as opinion is not a testimony to the truth, politically biased media do not truly represent the state. Just as philosophers do not know the truth, politicians and journalists know the same, or even less, and politicians and their media know even less. In a democratic world, there is a media battle between political dissenters who try to increase the result in elections through manipulation. And it is precisely the manipulation of the truth and the ignorance of the masses that contributes to the democratic victory of a political option. And it is precisely the manipulation of truth and the ignorance of the masses that contributes to a political option winning democratically. That is why democracy, objectively, and not only because the greatest ancient philosophers were against it, is bad for both the state and culture, and most of all for the human community...

Keywords: politics, media, state, law, morality, culture, democracy...

Издавачи
Центар за културу и библиотека Кнић
Српско филозофско друштво, Београд
2025.

За издаваче
Зорица Ковачевић
Слободан Кањевац

Приредио
Душко Прелевић
Ликовно уређење корица
Јелена Лукић

Штампа

Тираж
50

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

